

חידושי הראב"ד

אם על פותח חייב על כורה לכ"ש. להביא כורה אחר כורה שמלך מעשה ראשון. הא לא סלק מעשה ראשון קיים וחייב. אלמא בור לנזקין כתב הוא (יב).

אלא אאבנו סכיננו ומשאו שהניחן ברשות הרבים והזיקו. אי דאפקרינהו בין לרב ובין לשמואל היינו בור. לא חש בכאן להביא ענין חיוביהן למה הן דומין לבור. אלא שהקשה לו בהדיא מדרב ושמואל שאמרו שהן כבור. והטעם מפני שתחלת עשייתן לנזק כבור. ואי דלא אפקרינהו לשמואל היינו בור ולרב היינו שור.

לא ראי הקרן שאין הנאה להזיקה. וכיון שהוא מזיק ולא נהנה דין הוא שיהא חייב. אבל שן דלהנאתו הוא מתכוין ולא להזיק לא נתחייב.

דף ד. ולא ראי השן שאין כונתו להזיק ואיבעי ליה לאסוקי אדעתיה דאכיל ומפסיד. אבל קרן שכונתו להזיק ומשונה הוא לא בעי ליה לאסוקי אדעתיה ויהא פטור (יג). ולא קל וחומר הוא אדרבה שן דאין כונתו להזיק יהא פטור וקרן שכונתו להזיק יהא חייב. ואם ישאל שואל: אין הכי נמי ולקולא קאמר. למה ליה למקשי דלחומרא קאמר. תשובתו כי דרך המשנה כך היא כי החמור הולך ראשון כדקתני לא זה וזה שיש בהן רוח חיים כהרי אש שאין בו רוח חיים. וכלה מתני' על זה הדרך הולכת (יד). ויש לדקדק. בלא הני טעמי נמי היכי ילפי מהדדי. ואי לא כתיבא שן וילפה מקרן. הוה אמינא שן תמה חצי נזק כקרן. ואי לא כתב קרן ויליף משן. הוה אמינא בתחילה נמי לשלם נזק שלם. וכיון דבעי למכתב תמות הוה ליה למכתב מועדות. אלא משום דאיכא פירכא אחרינא לא פריך ליה האי. אי נמי איכא למיטר דקרן מועדת קאמר. דדרכה להזיק כשן. ואתייא בצד שוה עם שן. מיהו תמות דקרן בעי למכתב. והוי מצי למפרך. מה לשן שהיא מועדת מתחלתה. תאמר בקרן שאינו מועד מתחלתו. אלא יהא עדיפא ליה משום דיש הנאה להזיקה. וזהו טעם להתחייב בו יותר מקרן. אבל האי פירכא אין בה טעם חיוב. אלא צד חומרא בעלמא הוא. ואדרבה קרן עדיפא שכונתה להזיק. ועל רב יהודה קאמר דלא פריך ליה הכא להאי פירכא.

למאן דאמר מבעה זה אדם. כתב ביה באדם דאזיק אדם איש כי יתן מום בעמיתו וכו'. ואדם דאזיק שור נמי. ומכה נפש בהמה ישלמנה. ושור דאזיק שור. בהדיא כתב כי יגף שור איש את שור רעהו ומת. ושור דאזיק אדם. או בן או בת יגח. נגיחה למיתה ונגיחה לנזקין.

(יב) פירושו שונה מפירוש רש"י ותוס'. והירושלמי שדריש דהוה ל' למיכתב כי יפתח איש כי יכרה איש בור. למה כתיב בור בור. אלא חד בור למיתה וחד בור לנזקין. מקורו במכילתא דר' ישמעאל. ורכינו מפרש כהירושלמי.

(יג) פירושו שונה מפירוש התוסד"ה לא.

(יד) פירושו כרש"י ד"ה ולא.